

мати дітей. Для досліджуваних, які не мають досвіду подружніх відносин або на даному етапі життя взагалі не перебувають у стосунках, уявлення про сім'ю великою мірою формуються через призму батьківської родини.

Література

1. Головаха И.Е. Психология человеческого взаимопонимания / Головаха И.Е., Панина Н.В. – К. Политиздат Украины, 1989. – С.30.
2. Дружинин В.Н. Психология семьи / В.Н. Дружинин. – СПб.: Питер, 2007. – 176 с.
3. Кон И.С. Психология ранней юности – М: Просвещение, 1989 – 254с.
4. Москвичева Н.Л. Образ семьи и его динамика до геронтогенеза / Ананьевские чтения – 2003: материалы научно-практ. конф. 28-30 окт. 2003 г. – СПб.: СПбГУ, 2003. – 215с.
5. Обозов Н.Н. Семейно-брачные и родственные отношения / Обозов Н.Н. – М.: Просвещение, 1990. – 287с.

Ружицька Ірена
магістранта НПУ
імені М.П.Драгоманова

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Конфліктологічна компетенція, як володіння системою знань про конфлікт, створює передумову для формування прагнень застосувати отримані знання в житті, для вирішення проблем самовдосконалення як індивідуального, так і професійного рівня. Виходячи з того, що специфіка емпіричного пізнання якраз і проявляється в тому, що за відсутності цілісного відбиття об'єкта, а окремим його елементам надається значення загальності, науковцями й використовуються різноманітні поняття: компетенція, компетентність, конфліктна, конфліктологічна. Конфліктологічна компетентність розглядається як когнітивно-регуляторна підсистема професійно значущої сторони особистості, що включає відповідні спеціальні знання та вміння. Конфліктологічна компетентність - це здатність дійової особи (організації, соціальної групи, громадського руху і т.д.) в реальному конфлікті здійснювати діяльність, спрямовану на мінімізацію деструктивних форм конфлікту [2].

Конфліктологічна компетентність може бути розглянута на двох рівнях:

- здатність до розпізнавання ознак того, що сталося, його оформлення для утримання втіленого в ньому протиріччя, і володіння способами регулювання для вирішення конфлікту;

- вміння проектувати необхідні для досягнення певних результатів конфлікти і конструювати їх безпосередньо в ситуаціях взаємодії; володіння способами організації продуктивно орієнтованого конфліктної поведінки учасників і сторін взаємодії.

Конфліктологічна компетентність включає в себе наступні компоненти:

Гностичний компонент - включає знання про причини виникнення конфліктів, закономірності та етапи його розвитку і протікання, особливості поведінки, спілкування і діяльності опонентів, їх психічних станах, застосовуваних прийомах конфліктного протистояння, психологічних характеристик конфліктних особистостей.

Регулятивний або конструктивний - компонент передбачає вміння впливати на опонентів, впливати на їх оцінки, судження, мотиви протистояння, вирішувати конфлікт на справедливій і конструктивній основі, в тому числі виступаючи в якості «третейського судді», вміння формувати громадську думку по відношенню до опонентів, організовувати роботу у постконфліктній ситуації.

Проектувальний компонент містить уміння на основі наявних знань передбачати поведінку і діяльність опонентів у конфлікті, оцінювати його вплив на психологічний клімат в колективі і т.п.

Рефлексивно-статусний передбачає наявність розвиненої рефлексивної організації діяльності і відносин, рефлексію власної поведінки і спілкування, відображення ієрархічних відносин.

Нормативний передбачає знання корпоративних етичних норм поведінки і відносин, слідування їм [3].

О.В. Зайцева визначає конфліктну компетентність, як особистісне утворення, важливе для розуміння психологічної сутності особистісного аспекту конфлікту [1].

Роль конфліктологічної компетенції в індивідуально-особистісному розвитку людини, її пізнавальній діяльності і соціальній поведінці виражається в її функціях:

— мобілізаційній (здатність розглядати конфлікт в якості невід'ємної складової нашого життя і не уникати конфліктної взаємодії);

— інформативній (здатність до неоднозначного трактування конфліктної взаємодії і бачення перспектив її вирішення, тобто виокремлення позитивних ознак конфлікту і тверезу оцінку наявних фактів, інформації, знань або уявлень про реальність);

— прогностичній (здатність застосовувати різні техніки для мінімізації деструктивних форм конфлікту і переведення їх у позитивне русло);

— регулятивній (здатність здійснювати діяльність посередника або медіатора, тобто з'ясувавши позиції, інтереси і цілі учасників конфлікту, посередник здійснює збалансоване вирішення конфлікту);

— ціннісній (здатність змінювати ставлення до конфлікту в умовах розширення контактів, діяльності);

— рефлексивній (здатність до реконструкції ускладнень, що з'являються, і визначення їх причин). Ця функція забезпечує розвиток образу-Я людини і дозволяє їй не тільки виконувати певну діяльність, але й знати, як їй це робити;

— інтегративній (є провідною, її призначення полягає в тому, щоб дана компетенція мала продуктивний характер).

На основі проведеного дослідження А.Б. Немкова констатує, що процес становлення конфліктологічної компетенції має рівневий характер: низький (деструктивний) [3].

В своїх наукових працях С.С.Філь пропонує таку структуру КК:

- Когнітивний компонент (змістовний, пізнавальний), що передбачає формування базових знань у сфері конфліктології та конфлікт-менеджменту, що мають практичне значення для опанування навичок вирішення конфліктів;

- Операційний компонент (діяльнісний, поведінковий), що передбачає формування практичних умінь і навичок із вирішення конфліктів (комунікативних та процедурних) на основі цінностей співробітницького підходу;

- Мотиваційно-ціннісний компонент (смісловий), тобто бажання і наміри фахівця займатися саме цією конкретною сферою діяльності, тобто вирішенням конфліктів, та організовувати власний подальший професійний розвиток у ній, орієнтуючись при цьому на цінності безконфліктної міжособистісної взаємодії та співробітницького підходу;

- Рефлексивно-регулятивний компонент, що передбачає здатність фахівця до рефлексії та саморефлексії, зокрема усвідомлення власної так званої внутрішньої картини конфлікту[4], що дає змогу приймати усвідомлені рішення стосовно певної форми поведінки у конкретній конфліктній ситуації;

- Експериментальний компонент, що передбачає організацію набуття досвіду у сфері вирішення конфліктів – зокрема, у навчальному процесі та в умовах відпрацювання практичних навичок.

Водночас, широкий спектр складових самого змісту поняття «конфліктологічна компетентність» також відображає різноманітні бачення сучасних дослідників.

Література

1. Зайцева Е.В. Психологические условия и факторы снижения конфликтности личности в системе —руководитель-подчиненный : Дис. канд. психол. наук: 19.00.13 / Е.В. Зайцева — М., 1998. — 183 с.
2. Коберник Л. О. Психологія впливу конфліктних форм поведінки в студентському віці / Л. О. Коберник // Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології: монографія / За ред. Проф. Н. І. Пов'якель. — К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. — С. 232 — 240.
3. Немкова А.Б. Становление конфликтологической компетенции старшеклассников в условиях внеклассной деятельности: Автореф. дис. канд. пед. н.: 13.00.01 — общая педагогика, история педагогики и образования. / А. Б.Немкова — Волгоград, 2008. — С. 8
4. Філь С. С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів [режим доступу] <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11filpsp.pdf>.

Тичина Ірина

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної
та практичної психології*

Байдюк Анна

*студентка 4-го курсу
соціально-психологічного
факультету*

ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ З МЕДІЙНИМИ ГЕРОЯМИ

Підлітковий вік є важливим періодом тривалого процесу соціалізації особистості. У світі розвитку новітніх технологій та комп'ютеризації еталоном для наслідування у підлітковому віці все частіше стають медійні герої (симулякри). Вони своїми образами окреслюють певні зразки поведінки. У зв'язку із цим існує необхідність досліджень особливостей впливу віртуального референтного оточення на ціннісний розвиток сучасних підлітків.

За визначенням Ж. Бодрійяра, симулякр — це імітація неіснуючого, що може витіснити реальність та її амбівалентність процесів життя та смерті [1].

За результатами досліджень Ю.С. Чаплінської для сучасних підлітків значимими ідеалами, об'єктами для ідентифікації стають медіа персони, герої-симулякри. Авторка дослідила, що це можуть бути реально існуючі люди (політики, спортсмени, актори, співаки) і вигадані персонажі (герої серіалу, фільму чи мультфільму) [4].